

RETNINGSLINJER FOR UTFØRELSE AV ORDRE

SpareBank 1 SMN ("SMN") er morselskapet til SpareBank 1 Markets AS ("SB1 Markets"). En del kunder vil ved kjøp av investeringstjenester etablere kundeforhold både til SMN og SB1 Markets. Disse to foretakene har derfor besluttet å utarbeide felles Retningslinjer for utførelse av ordre. Dette dokumentet gjelder dermed både for kunder som bare har kundeforhold til SB1 Markets, og for kunder som har kundeforhold til begge selskap.

1. INNLEDNING

SB1 Markets skal etter verdipapirhandelloven gjennomføre alle rimelige tiltak for å oppnå et best mulig resultat for kunden ved utførelse av kundeordre («Beste Resultat»). Dette innebærer at ved (i) mottak og formidling av ordre på kundens vegne, og/eller (ii) utførelse av ordre på kundens vegne, skal SB1 Markets foreta en konkret vurdering av hvordan ordren skal utføres for å oppnå Beste resultat, hensyntatt eventuelle spesifikke instruksjoner fra kunden, samt ordrens art og aktuelle markeder.

Retningsgivende for denne vurderingen, vil være disse retningslinjer for utførelse av ordre («Retningslinjene»). Plikten til å yte kunden Beste Resultat, innebærer ikke at SB1 Markets har noen forvaltningsforpliktelser ovenfor kunden utover de spesifikke forpliktelser som er pålagt ved lov, eller som på annen måte er avtalt med kunden.

Videre vil SB1 Markets' plikt til å oppnå Beste Resultat, være avhengig av hvor spesifikk og konkret den respektive ordren er (se nærmere i punkt 2). En ordre er å anse som mottatt, og SB1 Markets vil være i posisjon til å handle på kundens vegne, når det er mottatt en instruks om ordreutførelse som gir SB1 Markets kontrakts- eller formidlingsforpliktelser ovenfor kunden. Ved innleggelse av en ikke-spesifikk ordre, vil kunden overlate til SB1 Markets å ivareta sine interesser i forhold til pris og andre faktorer i en transaksjon, som kan bli påvirket av valgene meglere tar ved utførelsen av ordren.

For å oppnå Beste Resultat vil SB1 Markets, så langt som mulig, benytte de samme standarder uavhengig av hvilke finansielle instrumenter som handles og markeder hvor kundens ordre utføres. Mangfoldet i markedene og instrumentene, så vel som i de ulike typer ordre og størrelse, vil imidlertid medføre at forskjellige faktorer må tas hensyn til. SB1Market vil særlig gjøre oppmerksom på at i enkelte markeder kan en ustabil pris bety at timingen på utførelsen er en prioritet, mens i andre markeder med lav likviditet, vil utførelse av ordren i seg selv utgjøre Beste Resultat. Valg av markeds plass kan også være begrenset, da det kan forekomme at det kun finnes en aktuell markeds plass å utføre ordren på.

Disse retningslinjene omhandler ikke oppgjøret (håndtering av levering og betaling) etter at handel for kunde er plassert, men relaterer seg til ordreutførelsen. Dersom økonomisk oppgjør av en handel gjennomføres av et annet verdipapirforetak, vil SB1Markets' Retningslinjer for ordreutførelse like fullt gjelde for ordreutførelsen.

I henhold til avtale, er SMN ansvarlig for oppgjør innenfor rente- og valutatransaksjoner foretatt av SB1 Markets.

2. UNNTAK FRA RETNINGSLINJENE

Retningslinjene gjelder når SB1 Markets utfører ordre på vegne av kunder. Hvor SB1 Markets publiserer kurser eller kvoterer pris som SB1 Markets kan akseptere og selge eller kjøpe for (prisdrevne markeder), anses det ikke som utførelse av en ordre. Tilsvarende gjelder hvor SB1 Markets og kunden avtaler en pris på en transaksjon, der SB1 Markets er motpart og påtar seg risiko.

2.1 Kvoteringsmarkeder m.m.

Hvor SB1 Markets kvoterer en pris ved handel med sertifikater, obligasjoner, valuta, og ved handel med valuta-, rente- og råvarederivater, og kunden vil handle på kvotert pris, vil det normalt ikke anses som en utførelse av ordre på vegne av kunden, og kravet om Beste Resultat vil derfor ikke gjelde. Dersom handel i finansielle instrumenter som normalt omsettes i prisdrevne markeder skjer ved ordinær ordreinnleggelse, vil imidlertid Retningslinjene likevel få anvendelse for handelen.

2.2 Særlig om aksjederivater

Dersom SB1 Markets kvoterer en pris på aksjederivater, vil handelen normalt være unntatt kravet om Beste Resultat ved utførelse av ordre. Ved mottak av ordre på kjøp eller salg av aksjederivater notert på Oslo Børs, vil

SB1 Markets sammenligne prisen vi kan stille med den prisen som er tilgjengelig på Oslo Børs, og gi Kunden den beste prisen. For aksjederivater notert på NASDAQ OMX Stockholm, vil SB1 Markets handle disse gjennom våre samarbeidspartnere.

2.3 Ved spesifikk instruks

Dersom kunden gir spesifikke instruksjoner vedrørende hele eller deler av ordren, herunder f. eks limit, best, valg av markedsplass for utførelse av ordren osv., vil ordren så langt som mulig utføres i overensstemmelse med kundenes instruksjoner. Hvor ordre eller del av ordre utføres i henhold til en spesifikk instruks, anses dette som beste utførelse, jf. Verdipapirforskriftens § 10-25 tredje ledd. Hvor en spesifikk instruksjon vedrører deler av ordren, vil Retningslinjene gjelde for den resterende delen av ordren.

Ordre som plasseres av kunden selv i en selvbetjent handelsløsning, for eksempel aksjehandelstjenesten i SpareBank 1 nettbank, og DMA, anses i utgangspunktet som en spesifikk instruksjon gitt av kunden, som utføres av SB1 Markets i henhold til dette.

3. NÆRMERE OM RETNINGSLINJENE FOR ORDREUTFØRELSE

3.1 Relevante faktorer ved valg av utførelsesmåte

SB1 Markets vil ta hensyn til følgende faktorer ved valg mellom ulike markedsplasser for utføring av kundeordre:

- Pris
- Kostnader
- Hurtighet
- Sannsynlighet for gjennomføring og oppgjør
- Ordrens størrelse
- Ordrens art
- Andre relevante forhold

3.2 Vektlegging av relevante faktorer

Når ovennevnte faktorer (pkt. 3.1) skal vurderes opp mot hverandre, skal følgende momenter tas i betraktning:

- Kundens egenskaper, herunder om kunden er kategorisert som ikke-profesjonell eller profesjonell.
- Kundeordrens egenskaper.
- Egenskaper ved de finansielle instrumentene som inngår i ordren.
- Egenskaper ved de markedsplasser der ordren kan legges inn.

Ved utførelse av ordre for ikke-profesjonell kunde, bestemmes Beste Resultat ut fra det samlede vederlag kunden skal betale i forbindelse med ordreutførelsen. Dette innebærer at faktorene hurtighet, sannsynlighet for gjennomføring og oppgjør, kun vil vektes foran pris og kostnad dersom SB1 Markets vurderer at dette vil bidra til Beste Resultat. Ved beregningen av det samlede vederlag, skal det tas hensyn til prisen for det finansielle instrumentet og kostnadene ved ordreutførelsen, inkludert kostnader til clearing og oppgjør, herunder kostnader til tredjemann som er involvert i de ulike markedsplassene og handelssystemene.

Dersom ordren er av en slik størrelse at SB1 Markets anser det som sannsynlig at den vil innvirke på prisdannelsen i markedet, kan SB1 Markets utføre ordren over tid og i slike deler som megler anser som hensiktsmessig for å få det Beste Resultat for kunde.

3.3 Alternative måter for utførelse av ordre

For å imøtekomme SB1 Markets plikt til å gjennomføre alle rimelige tiltak for å oppnå Beste Resultat for kunden, vil SB1 Markets benytte en eller flere av de følgende markedsplasser når vi utfører kundeordre:

På regulert marked eller multilateral handelsfasilitet ("MHF"):

- (a) Ved å legge inn kundens ordre på en markedsplass hvor SB1 Markets er medlem, eller har tilgang gjennom Smart Order Router (SOR).
- (b) Ved å formidle ordren til annet verdipapirforetak, dersom SB1 Markets ikke er medlem på relevant markedsplass eller MHF.

Utenfor regulert marked:

- (c) Ved kjøp av eller salg til andre kunder (innbyrdes forretninger).
- (d) Ved selv helt eller delvis å tre inn som motpart ("egenhandel").
- (e) Ved å formidle ordren til et annet verdipapirforetak som SB1 Markets samarbeider med.

Ad (a): Aktuelle markedsplasser

SB1 Markets gjør oppmerksom på at markedsplasser for handel er i stadig endring og utvikling. SB1 Markets forbeholder seg derfor retten til på et hvert tidspunkt å avvike bruk av, eventuelt å ta i bruk andre markedsplasser og MHF-er.

SB1 Markets er medlem på følgende regulerte markeder og MHF-er:

- Oslo Børs
- Oslo Axess
- Nordic ABM

Av andre markeder SB1 Markets har tilgang til gjennom SOR kan følgende nevnes:

• NASDAQ OMX Nordic	• Chi-Delta
• Euronext	• Irish Stock Exchange
• BATS	• North Sea
• Burgundy	• Nordic@Mid (NOMX)
• Chi-X	• Sigma X MTF
• NYSE Arca	• Smart Pool (Euronext)
• NYSE Arca Europe	• POSIT (ITG)
• Turquoise	• UBS MTF
• Quote MTF	• Xetra Midpoint
• BATS Europe Dark Pool	

Listen over markedsplasser er ikke uttømmende. Fra tid til annen vil utførelse kunne skje på andre markedsplasser, dersom det er i overensstemmelse med Retningslinjene for øvrig.

I de tilfeller hvor aktuelle markedsplasser ikke er gitt på forhånd, vil SB1 Markets vurdere hvilke(n) markedsplass(er) på listen som mest sannsynlig vil gi Beste Resultat for våre kunder. For enkelte finansielle instrumenter vil det kun være én aktuell markedsplass for utførelse av ordre. Hvilke markedsplasser som er aktuelle for utførelse av en ordre i en selvbetjent handelsløsning for verdipapirer, følger av den tilbudte tjeneste.

I enkelte tilfeller vil ordre kunne bli utført utenfor regulert marked eller MHF dersom SB1 Markets finner at det vil gi Beste Resultat for kunden.

Hvis det finansielle instrumentet handles på flere markedsplasser, vil ordre primært sendes via SOR til markedet. Dette innebærer at ordren blir utført på det regulerte marked /MHF, hvor den beste prisen er tilgjengelig. Før ordren sendes til markedet, vil imidlertid SB1 Markets undersøke om likviditet og bedre priser er tilgjengelig i eventuelle «dark pools» som SB1 Markets har tilgang til. Hvis SB1 Markets anser at en markedsplass med høyere likviditet, i tilknytning til det aktuelle finansielle instrumentet, vil gi Beste Resultat for kunden, vil SB1 Markets søke å utføre ordren på den markedsplassen. SB1 Markets vil benytte den best egnede markedsplass for kundens ordre basert på disse Retningslinjene.

I tilfeller hvor SB1 Markets formidler ordre til, eller plasserer ordre hos andre verdipapirforetak, overvåkes kvaliteten på deres utførelse, og der dette er hensiktsmessig, korrigerer for eventuelle mangler.

Ad (c): Ved kjøp av eller salg til andre kunder

Dersom SB1 Markets har mottatt ordre om både kjøp og salg av samme finansielle instrument, og disse ordrene kan matches internt, vil foretaket normalt legge ordrene inn i handelssystemet hvor det finansielle instrumentet er notert. Handelssystemet vil automatisk foreta en matching av ordrene til markedskurs. Alternativt vil ordrene utføres ved at foretaket selv foretar avtaleslutning på vegne av kundene. SB1 Markets vil da ivareta kundenes tarv med samme omhu som ellers, og fastsette pris på grunnlag av børskurs eller dersom børskurs ikke foreligger, en kurs som etter markedets stilling er rimelig.

Ad (d): Ved selv helt eller delvis å tre inn som motpart

Dersom SB1 Markets eller SMN er motpart, vil det bli opplyst om dette på sluttseddelen eller annen bekreftelse. Dersom SB1 Markets eller SMN trer inn som motpart (egenhandel) i forhold til en kundeordre, vil dette skje til en pris som samsvarer med den best oppnåelige pris på markedsplassen, f. eks børskurs. Unntak vil gjelde dersom SB1 Markets, i egenskap av å være market maker, på kundens direkte forespørsel oppgir en pris som foretaket enten vil kjøpe eller selge de angjeldende finansielle instrumenter til, og kunden aksepterer denne prisen.

3.4 Særlig om handel med unoterte aksjer

Dersom en unotert aksje (eller annet finansielt instrument) er registrert på den norske OTC-listen, vil SB1 Markets legge inn ordren som en interesse i OTC-systemet, og deretter ta kontakt med et annet foretak som har vist en motsvarende interesse i OTC-systemet. SB1 Markets vil forhandle med dette foretaket for å oppnå en best mulig pris for kunden.

3.5 Særlig om handel i rente- og valutamarkedet

SB1 Markets har inngått et samarbeid med SMN i forbindelse med handel i rente- og valutamarkedet. Samarbeidet innebærer at SB1 Markets forestår all kontakt med kunden, herunder mottak, formidling og gjennomføring av ordre. Etter at handel er sluttet vil SMN forestå det økonomiske oppgjøret av handel.

For valuta benyttes følgende motparter:

- Deutsche Bank
- UBS
- Barclays
- JP Morgan
- Nordea

Handelssystemet henter beste bid og ask fra hver enkelt aktør (eksempelvis bid fra UBS og ask fra Nordea) og viser dette til kunde. Ved handel mot egen bok gjøres dette på kurs som blir oppgitt på nevnte markedsplasser.

4. TIDSPUNKT FOR ORDREUTFØRELSE M.M.

Dersom det ikke foreligger en spesifikk instruks fra kunden, vil SB1 Markets normalt påbegynne utførelse av ordren umiddelbart etter mottak av ordren. Dette betyr at SB1 Markets vil benytte tidsprioritering av innkomne ordre, med mindre det anser at Beste Resultat oppnås ved å slå ordren sammen med andre ordre, såkalt aggregering av ordre. SB1 Markets forbeholder seg retten til å aggregere kundens ordre med ordre fra andre kunder, personer eller foretak som er eller ikke er tilknyttet SB1 Markets. Aggregering av ordre vil kunne finne sted dersom det er usannsynlig at aggregering generelt vil være til ulempe for noen av kundene. Kunden gjøres imidlertid oppmerksom på at aggregering av ordre i enkelttilfeller kan medføre en ulempe.

SB1 Markets forbeholder seg videre rett til å aggregere kundens ordre med transaksjoner foretatt for SB1 Markets egen regning. Dersom den samlede ordren kun delvis utføres, vil kundens ordre i utgangspunktet bli prioritert fremfor SB1 Markets. Unntak gjelder imidlertid dersom SB1 Markets ikke hadde kunnet utføre handelen på tilsvarende fordelaktige vilkår uten aggregeringen. Se nærmere om aggregering av kundeordre i de alminnelige forretningsvilkår for handel med finansielle instrumenter mv. gjennom SB1 Markets, punkt 7.3.

Hvis ordren mottas utenfor markedsplassens åpningstid, vil ordren normalt bli utført når markedsplassen gjenåpner.

5. MARKEDSFORSTYRRELSER

Dersom det inntreffer forstyrrelser på markedsplassen eller i handelssystemet (for eksempel suspensjoner, annulleringer eller lignende), kan SB1 Markets anvende andre fremgangsmåter enn de som er skissert ovenfor og som SB1 Markets anser at med rimelighet vil gi kunden det Beste Resultat. Den aktuelle markedsplass og/eller handelssystem kan kansellere eller endre handler utført i deres systemer. Slik kansellering eller endring kan SB1 Markets ikke være ansvarlig for, uavhengig av om kunden har fått avmelding av megler og/eller sluttseddel fra SB1 Markets foreligger.

6. OVERVÅKING OG EVALUERING

For å avdekke, og eventuelt utbedre, svakheter vil SB1 Markets overvåke effektiviteten av Retningslinjene, herunder vurdere jevnlig hvorvidt markedsplassene inntatt i Retningslinjene leder til Beste Resultat for våre kunder og hvorvidt det er nødvendig å gjøre endringer i utførelsesrutinene. SB1 Markets vil evaluere Retningslinjene minst en gang i året, og/eller når det oppstår vesentlig forandring som påvirker SB1 Markets fortsatte evne til å oppnå Beste Resultat for kunden. De til enhver tid oppdaterte Retningslinjene, samt liste over benyttede markedsplasser, er tilgjengelig på www.sb1markets.no. Det vil ikke bli sendt ut annen informasjon om dette til våre kunder.